

2.11.2016

Aluehallintovirasto

Viite

lausuntopyyntö ESAVI/3630/2016 ja 3632/2016

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen lausunto Hangon Koverharin sataman vesitaloushankkeiden vaikutuksista Natura-alueen luontoarvoihin

Aluehallintovirasto pyytää Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoa Natura-arvioinnista, joka koskee Koverharin sataman vesitaloushankkeiden vaikutuksia Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue –nimisen Natura-alueen (FI0100005) luontoarvoihin. Arvion ovat laatineet Ympäristötutkimus Yrjölä Oy sekä Kala- ja vesitutkimus Oy 2016. ELY-keskuksen lausunnon valmistelussa on käytetty myös Monivesi Oy:n arviota hankkeiden ympäristövaikutuksista ja selvitystä rantavyöhykkeen vesikasvillisuudesta.

Hangon satama suunnittelee Koverharin satamatoiminnan käynnistämistä.

Vireillä on kaksi hanketta:

1. Koverharin sataman kunnossapitoruoppaus ja laiturin uudistaminen, ESAVI/3632/2016;

Satama-allasta syvennetään, sataman bulk-laituri saneerataan ja muutetaan pituudeltaan 250 metriin. Sataman edustan väyläaluetta laajennetaan siten, että sataman ulkopuolella olevalta käänntöalueelta voidaan ajaa laivoilla ja hinaajilla satama-altaaseen suurempaa reittiä. Ruoppausmassoja on yhteensä noin 16 200 m³.

2. Sataman syventäminen ja uuden laiturin rakentaminen, ESAVI/3630/2106;

Satama-allasta ja satamaan johtavaa väylää syvennetään yhdeksästä 12 metrin kulkusyvyyyteen. Satamaan rakennetaan uusi laituri noin 250 m pituinen syvälaituri. Satamaa voivat jatkossa käyttää kaikki panamax-luokan alukset. Sataman edustan väyläaluetta laajennetaan, jotta laivoille muodostuu kulkuyhteys uuteen laituriin ja siihen kiinnittyvien alusten on mahdollista kääntyä sataman edustalla. Ruopattavat alueet sijaitsevat uuden laiturin läheisyydessä ja sataman edustalla, ruoppausmassoja on yhteensä 71 500 m³.

Satama-alueen ja sen edustan vesialue sisältyy Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueeseen. Ruopaukset mahdollistaisivat aiempaa suurempien alusten tulon satamaan, jolla saattaa olla vaikutusta myös ulompana merellä sijaitsevaan Natura-alueeseen Hangon itäinen selkä (FI0100107).

Muutos hankkeeseen

Hangon satama Oy on 22.9.2016 ilmoittanut Aluehallintovirastolle muutoksesta hankkeessa ESAVI/3632/2016. Hangon Satama Oy on muuttanut hakemustaan siten, ettei hankkeessa laajenneta väyläaluetta sataman edustalla eikä laajenneta olemassa olevaa laituria. Hakemus koskee vain satama-altaan kunnossapitoruoppausta ja bulk-laiturin kunnostusta. Samalla on ilmoitettu hankkeen ESAVI/3630/2016 lupaprosessin keskeyttämisestä. Tämä hanke on tarkoitus ottaa uudelleen tarkasteluun sataman toiminnan muutokseen ja laajentumiseen liittyvässä YVA-menettelyssä.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

Lausunto on valmisteltu 2.6.2016 päivätyn lausuntopyynnön pohjalta, huomioiden myös hankkeeseen 22.9.2016 tehty muutos.

Arviointimenettely

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 –verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset.

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että edellä tarkoitettu arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydettävä siitä lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksetta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n tarkoittama arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

Natura 2000 –alueiden tiedot

Arvioinnin kohteena oleva Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue (FI0100005) sisältyy Natura 2000 –

verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena SAC –alueena että lintudirektiivin mukaisena SPA -alueena. Alueen valintaperusteina ovat 29 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä, 3 luontodirektiivin liitteen II lajia, 30 lintudirektiivin liitteen I lintulajia sekä 6 säännöllisesti tavattavaa muuttolintulajia.

Vaikutuksia voi vaihtoehdossa 2 ulottua myös Hangon itäisen selän Natura 2000 –alueelle (FI0100107), joka sisältyy verkostoon luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena. Alueella esiintyy merkittävässä määrin riutat –luontotyyppiä.

Arvioinnin asianmukaisuus

Koverharin sataman vesitaloushankkeiden toteuttamisen todennäköiset vaikutusmuodot on arvioinnissa tunnistettu ja arviointi on kohdennettu vaikutusten näkökulmasta oikein arvioinnin kohteena olevien Natura-alueiden suojeluperusteisiin.

Hankkeiden vaikutukset voidaan jakaa rakentamisen aikaisiin vaikutuksiin ja sataman sekä väylän käytön aikaisiin vaikutuksiin. Vaikutukset kohdistuvat lähinnä vesiluontoon. Lajeille on arvioitu aiheutuvan vain lievää häiriötä/haittaa, tai vaikutuksia ei ole.

ELY-keskus katsoo, että vaikutuksia on selvitetty tavalla, joka täyttää luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitetut asianmukaisuuden vaatimukset ja sen pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä vaikutusten merkittävydestä.

Vaikutusalue

Arviointi perustuu lähtökohtaan, että Koverharin ruoppausten ympäristövaikutukset ulottuvat noin 3-4 kilometrin säteelle ruoppausalueesta. Arvion mukaan merkittävä vaikutusalue on ruoppausalueesta noin 2 kilometrin säteellä.

Käytön aikaiset vaikutukset ulottuvat koko väyläosuudelle. Hankkeen 2 vaikutus koko väyläosuudelle on merkittävämpi, koska aluskoko ja syväys kasvavat.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyypeihin

Vaikutuksia vedenalaisiin luontotyypeihin on arvioitu Ruuskasen 2016 havaintojen ja VELMU-aineistojen perusteella. Laivojen aiheuttamalla aallokolla ja potkurivirroilla on mahdollisia vaikutuksia vedenalaisiin luontotyypeihin väylän kapeimmissa kohdissa. Vaikutus sataman pohjoispuolella sijaitsevaan vedenalaiseen hiekkasärkkään arvioidaan vähäiseksi, koska potkurivirtojen vaikutus satama-alueella on vähäinen ja alusten nopeudet pieniä.

Hankkeen 1 vaikutukset vedenalaisiin luontotyypeihin jäävät arvioinnin mukaan vähäisiksi, koska rakentamisen aikana ruoppausalue rajataan kiintoaineen leviämistä estävällä rakenteella ja kaikki ruopattavat massat nostetaan ja kuljetetaan maa-alueille sijoitettavaksi. Käytön aikana laivaliikenteen vaikutus on pääosin vastaavaa kuin se on ollut Koverharin tehtaan toiminnan aikana. Myös väyläalueen laajennuksen vaikutukset vedenalaisiin luontotyypeihin on arvioitu vähäisiksi.

Hankkeen 2 rakentamisen aikaiset vaikutukset vedenalaisiin luontotyypeihin ovat vähäisiä, edellyttäen että lieventämistoimenpiteet toteutetaan. Vaikutukset ovat kuitenkin hanketta 1 suurempia väyläalueen hienojakoisten massojen ruoppauksen seurauksena. Käytön aikainen heikentävä vaikutus luontotyypeihin vedenalaiset hiekkasärkät ja riutat on arvioitu merkittäväksi, mutta lieventämistoimenpiteillä on mahdollista vähentää haitan merkittävyyttä.

ELY-keskus katsoo, että vaikutuksia luontotyypeihin on arvioitu riittävästi, eikä hankkeesta 1 todennäköisesti aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia luontotyypeille. Arviointi osoittaa, että hankkeella 2 on merkittäviä heikentäviä vaikutuksia.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen II lajeihin

Luontodirektiivin liitteen II lajeihin, harmaahylkeeseen ja kapeasiemenkotiloon, ei satamahankkeella ole vaikutusta, koska niiden elinympäristöt eivät ole hankkeen vaikutusalueella.

Lintudirektiivin liitteen I lajit

Arvioinnin mukaan hankkeella voi olla vaikutuksia saaristoalueella esiintyviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Maalinnustoon hankkeella ei ole vaikutuksia tai vaikutus on merkityksetön. Ruoppaus ja kunnostustyöt sekä laitureiden paalutus voivat häiritä lähisaarilla pesiviä saaristolintuja ja alueella levähtäviä lintuja. Haitan arvioidaan kuitenkin olevan sekä käytön että rakentamisen aikana vähäinen.

Hankkeeseen 2 sisältyvä kasvava laivaliikenne voi aiheuttaa lisääntyvää häiriötä saaristossa pesiville lajeille. Laivojen kulku jo olemassa olevaa väylää pitkin ei kuitenkaan merkittävästi lisää linnustoon kohdistuvaa haittaa.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnissa mukana olevat hankkeet voivat arvioinnin mukaan molemmat toteutua, mutta eivät samanaikaisesti. Koverharin maa-alueella on vireillä tuulipuistohanke, jolla toteutuessaan voi olla vaikutuksia

Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueen Natura 2000 alueeseen, erityisesti linnustoon. Satamahankkeiden ja tuulivoimaloiden mahdolliset vaikutukset kohdentuvat kuitenkin todennäköisesti eri luontoarvoihin ja yhteisvaikutus on vähäinen.

Merialueella tiedossa olevia hankkeita ovat Hangon ulkosataman syventäminen ja Länsisataman eteläpuoleisen penkereen rakentaminen sekä Nord Stream Ag:n laajennushanke ulkomerellä. Koverharin satamahankkeen etäisyys näihin on niin suuri, että yhteisvaikutuksia ei ole.

Vaikutusten lieventäminen

Hankesuunnitelman mukaan satama-altaan ja sataman lähialueiden ruoppaus tehdään kiintoaineen leviämistä estävän rakenteen sisäpuolella. Kohonneita haitta-ainepitoisuuksia sisältävät massat ruopataan ympäristökauhalla. Kaikki massat sijoitetaan maa-alueille.

Hankkeessa 2 alusten koko ja syväys kasvaa, jolloin aaltojen ja virtausten voimakkuudet kasvavat merkittävästi. Meriväylän käytön aikaisia vaikutuksia voitaisiin lieventää asettamalla nykyisiä aluksia suuremmille aluksille nopeusrajoitus esim. Långskärin ja Hästö Busön välisen linjan pohjoispuolelle.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Vesitaloushankkeen toteuttaminen Koverharin sataman kunnossapitoruoppauksen ja laiturin kunnostuksen osalta ei merkittävästi muuta Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueen rakenteita ja ominaispiirteitä.

Väyliä syventämisellä ja sen mahdollistamalla aluskoon kasvamisella on arvioinnin mukaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia, ellei lieventämistoimia (mm. nopeusrajoitus) toteuteta. Natura-alueiden suojelutavoitteet eivät vaarannu, kun huomioidaan lieventämistoimet, mutta vähäiset kielteiset vaikutukset ovat arvioinnin mukaan ilmeisiä.

Johtopäätökset

Tehdyn vaikutusarvioinnin ja sen taustalla olevien selvitysten perusteella Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että hankkeen 1 sisältämä satama-alueen ja laiturin kunnostaminen kiintoaineen leviämistä estävää ilmakuplaverhoa käyttäen ja toteutettuna 1.9.-31.3. välisenä aikana ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue -nimisen Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Hankkeen 2 osalta ELY-keskus toteaa, että haitallisten vaikutusten lieventäminen siten, että vaikutukset Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin eivät olisi merkittäviä, ei arvioinnissa esitettyjen tietojen valossa ole mahdollista.

Ylitarkastaja

Ilpo Huolman

Ylitarkastaja

Kirsi Hellas

Tiedoksi

Ympäristöministeriö, Luontoympäristöosasto
Hangon kaupunki
Hangon satama